

Vass József népjóléti miniszter szólt fel ezután: A kormány fedezetet keres — mondotta —, hogy a rokkantak ellátását törvényesen biztosíthassa. Ma az a helyzet, hogy csak a 75 és 100 százalékos rokkantak illetményeit tudtuk teljes egészében biztosítani. Az 50 százalékos rokkantak illetményét 40—50 százalékban, az özvegyek nyugdíját 50—60 százalékban állapítottuk meg, míg az árvák járuléki érteitelenek maradtak. Cseri József, Farkas Tibor, Farkas István és Fábida Béla szóltak a javaslatához.

Kéthly Anna: A kormányok egész sora bűnös a rokkantakat ért sérelmekben. Bűnösök azért is, mert belehozszták a háborúba a magyar polgárságot. Bűnös az egyház, mely megdöntötte a harctérre menőket.

Ernst Sándor (felugrik és a padra csúp): Szamárság iyet mondani!

Kéthly Anna: Az egyház nem a békéért, hanem a győzelemért imádkozott! De bűnös a munkásság is, amely nem állt ellen és engedte, hogy a harctérre vigyék az emberek millióit!

Szabó József: A javaslatot abban a reményben fogadja el, hogy a kormány nem fog késlekedni a kérdés végleges rendezésével.

Propper Sándor: A rokkantkérdés sok felesleges izgalmat keltett. A szocialista párt pacifista fellegása nem vonatkozik csoportokra, hanem magára a politikára. Mert bármilyen jogcímen pusztítanak emberéletet, az gyilkosság. (Zaj és ellentmondás a jobboldalon és a jobb-középben.) Nem érti azt a felháborodást, amelylyel Kéthly Anna felszólalását fogadták, hiszen teljesen objektíven beszélt akkor, amikor megállapította, hogy a munkásság is hibát követett el a háború alatt.

Szilágyi Lajos áll fel szóásra, aki nagy izgalom közepette kezd el beszélni. Az a lovasgasság — mondja —, amellyel eddig parlamentünk egyetlen nőtagja iránti pártkülönbség nélkül viseltetünk, úgy látszik, arra készítette a szociáldemokrata pártot, hogy egy nő szájába adják azokat a kijelentéseket, amelyek, mint előre tudhatták — ha férfi képviselő mondja el —, óriási botrányokat okoz. Ma délelőtti negyedkétkor, amikor még szövetségben vagyunk a szociáldemokrata párttal, le kell szegznünk, hogy az a vélemény, amelyet képviselőtársunk hangoztatott, lehet az ő véleménye, lehet a szociáldemokrata párt véleménye, de semmiesetre sem véleménye azoknak a polgári pártoknak, amelyek mindeztideig szövetségesek voltak a szociáldemokrata párttal.

— Kéthly Anna támadta a hadsereget. Ezzel szemben ő megállapítja, hogy a hadsereget a liberális pártok és az állami élet egyetlen legfőbb fentartójának tartják. (Zajos helyeslés az egységes pártban, ellentmondások a szociáldemokratáknál.) Visszautasítja, hogy egyházak hozzájárultak a világháborúhoz. (Zaj.)

Szilágyi Lajos beszéde közben jobbról és balról egymásután röpködnek a legélesebb közbeszédások, úgy hogy Szilágyi Lajosnak percekig kell várnia, amíg a zaj lecsillapul. Majd így folytatja: — Azt tanácsotem a kormánynak, méltóztassanak tanulni ebből a szocialista nyilatkozatból, méltóztassanak levonni ennek következtetéseit...

Erre a kijelentésre óriási vihar támad. Padok csapkodása hallatszik minden oldalon. A kormánytárgyaló tagjai közül többen percekig tapsolnak Szilágyi Lajosnak, mások a szocialisták felé kiáltoznak.

Az óriási zajban az elnök folytonosan rázza a csengőt, míg csendet teremti.

Szilágyi Lajos: A kormány tegyen meg idejében minden intézkedést...

A szocialisták erre újabb viharos tiltakozásban törnek ki.

Pikler Emil: Igen... Hogy a háború mind előbb kitorjjon!

Szilágyi Lajos: A hozzám intézett kérdésre nyíltan válaszolok. Kijelentem, hogy kőnivaló futóbolondnak és a lipótmézeti tébolydába bezártnivalónak tartom, aki ma háborút akar. Viszont azonban ki kell jelentenem, hogy a háború eshetőségére Csonka-Magyarországnak felkészülve kell lennie...

Pikler Emil: A háború lehetőségét kell ki-készübbíteni!

Szilágyi Lajos: Meg kell állapítanom, hogy az ilyen beszéd, mint amilyen most a szociáldemokrata padsorokból hangzott el, egyedül és kizárólag a reakciónak használ és nem használ a szociáldemokráciának.

Bad János pénzügyminiszter: Visszautasítja

a szocialista padsorokból elhangzott és es lámadásokat. Csodálja azt, hogy a nemzetgyűlés tagjai meg tudták őrizni higgadsdgukat és megterletlenül hogyták a súlyos támadást.

A miniszter szavaira örületes botrány tör ki. A szocialista képviselők mind felugráltak helyükről, a padokat verdesve ordítottak a miniszter felé:

— Pjui! Szégyelje magát! Brigant! Menjén Eckhardihoz diktatordt csinálni!

A jobboldali állandóan tapsol a miniszternek, az elnök percekig rázza a csengőt, de a csen-

Eltemették Cserzy Mihályt.

A szegedi kulturális fekete drapériával bevont előcsarnoka zsufolásig megteli a gyászoló tömegével. A katalak olt állt a félhomályos háttérben, a gyertyák sárga fénye szomorúan hullott rá a szemfedőre, Cserzy Mihály szemfedőjére. Az előcsarnok széles üvegajtáján keresztül bevilágított a havas város.

Ugy feküdt ott a koporsóban, mintha aludna, Szelid arcán mosoly derengett és a sápadt gyertyalángok fényjátéka élővé varázsolta ezt a végtelen mosolyt. Mintha a félbe borult városból bucsuzott volna ezzel a kedves mosollyal, nem nagy időre, csak a viszontlátásig.

A drapériás előcsarnok nem tudta befogadni a gyászoló barátok, tisztelők, kártársak hatalmas tömegét, a szomorú gyászszertartást sok százan kívül várták végig, a kulturális hatalmas oszlopai között és széles lépcsőzetén. Ott volt a gyászoló között mindenki, akinek valami köze volt és van Cserzy Mihály városához, a magyar litteratúrához, vagy a szegedi iparhoz. Dr. Szalay József rendőrfőkapitány, a Dugonics-Társaság elnöke szinte az egész rendőrségnyiséget kivezényeltette a temetésre. Ott volt a polgármester a város magisztrátusával, a szegedi iparkamara vezelősege, az ipartestület tagjai, a Dugonics-Társaság és még nagyon sokan a város minden rangú és rendű lakói közül.

Koszorút küldtek Hemek koporsója fölé: Veszélyesky-család, özv. Kovácsné, Bodonyi Sándor és neje, Szeged szab. kir. város közönsége, Szegedi Újságírók Egyesülete, Dugonics-Társaság, Böszö János és családja, a család, Juliska, Fazekas Gyula és neje, özv. Benák Józsefné, Bárkányi család, Szegedi cukrász-egylet, Szegedi kereskedelmi és iparkamara, Kertész József és neje, Andrásovits-család, Szegedi Friss Újság, Szegedi vendéglősök.

A gyászszertartás félháromkor kezdődött, amikor megérkezett Breizach Béla esperes-plébános. A hatalmas koporsófedőlet rátették a nyitott koporsóra. A néma csendet ekkor fájdalmas, szivbemarkoló zokogás rázta meg: Az elhagyott asszony reménytelen, kétségbeesett zokogása, amely lassan-lassan beleveszett a Circumdederunt misztikus, vigasztaló és vigasztalan akkordjaiba.

Aztán Móra Ferenc lépett a ravatal mellé, hogy írói társai nevében utolsó Istenhozzádot mondjon az elköltözötnek.

— Lehajtott fejjel, fájdalmasan megilletődött szívvél álljuk körül koszorús koporsód, szép virágos sarkád! — mondotta halkan Móra Ferenc —, amelyet nemsokára az Isten keze renet-ringat hazafelé a halál fekete folyóján s amely elviszi a földi szemek elől mindazt, ami benned földi volt, Szeged halottja, Cserzy Mihály. A lehajtott fej, a megilletődött szív jelenti a gyászt, amelybe halálod öltöztette szülővárosodat és jelenti az Isten akarata előtt való megálázkodást, aki magyar világosságnak lelkezt ki a maga lelkéből s mikor rendeltetésed betöltötted, visszarendelt magához a magyar firmamentumról, munkás szép életed jutalmául adván a fájdalomtalan elmúlás jótéteményét. A szem könnybe lábad, a szív sajog, a kéz még kinyulik kődbe vesző alakod után, — de sarkád többé meg nem állíthatja semmi, mást nem tehetünk, minthogy utójára, még egyszer feléd lobogtatjuk lelkünk fehér kendőjét, az ember, a barát, a polgár, a munkás után, aki kezét és lelkét munkájával egyformán megszerzett magának az aranykoszorús mester rangját.

— Nekem, mint e ház mindenek cselédjének, zhonnan Szeged azokat a fiát temeteti, akiknél nem jelent elmúlást a halál s mint a Dugonics-Társaság föltáráának, amellyel épp ez esztendőben tartottad volna huszonöt éves tagságod ezüstlakodalmát, — nekem az a fájdal-

det nem tudja helyreállítani.

Bad János pénzügyminiszter (az izgalomtól kipirulva): Semmiféle parlamentben sem lehet ilyen beszédeket elmondani, mint amilyeneket a szocialista képviselők mondtak el ma délelőtt.

Esztendő János: Felállhat már a hordóra, miniszter ur!

Schövszky Béla elnök a vitát bezárja. Napi-rendi indítványt tesz, amelyet a nemzetgyűlés egyhangulag elfogadott. Keletkor véget ért a viharos ülés.

mas tisztesség jutott, hogy Szeged íróját bucsuztassam, akinek neve országra fényelt s akinek írásművészete tudatosan annyira szegedi volt, hogy még írói pseudonimmednek is a mi istenáldotta, drága, aranytermő hemek-unkat választottad. Drága Homokunk, az én bucsuvételelem az írótól rövid lesz. A hosszú bucsu csak akkor indokolt, ha akitől bucsuzunk, az bizonytalan végű, talán soha vissza nem forduló hosszú utra megy. Cserzy Mihály, az ember, a szolgálatkés barát, a játszi tréfák vidám mestere valóban olyan tartományba költözik, ahonnan „még nem tért meg utazó”, — de az író itt marad tizenöt könyvében, tizenöt könyvnek olyan értékeiben, amelyek késő nemzedékek szívében is mint meghitt barátnak biztosítanak helyet Cserzy Mihálynak. Az emberek ugyan minden időben az új dalt szeretik, de vannak dalok, amelyek időnként ujjnak térnek vissza, akkor is, ha már rég elporladt az ajak, amelyekről elcsendültek. Írásművészed egyszerű volt, eicommán, mint te magad és mint az anyaföld, amelynek ize és illata érzett rajta és az ilyen művészet talán nincs mindig divatban, de éppen ezért időálló, mert nem hullik el a divattal. A magyar paraszti és kispolgári élet kis-plasztikája volt a te művészed, nem nagyigényű, de tiszta és becsületes művészet, mert tisztaság és becsületeség nélkül nincs is igazi művészet, — s tiszta-szobák szubtíjain üveg alatt tartogatnak olyan egyszerű báju faragásokat, mint amilyeneket a te tolladdal kemény szilbe és tölgybe faragtál termő éveid javában. Ezeknek az alkotásaidnak az idő meg fogja növelni a plasztikáját s ezekről meg fognak emlegetni akkor is, mikor divatos nevekkel már rég el fog menni az idő hajója.

... A fehér téiben egy fehér lélek suhog el a földről, egy árnyéktalan kőcsagmadár, már az örök világosság kapuiban jár, de onnan még egyszer visszafordul a sötét és szomorú kalitka felé, amelyből kiszabadult. Még egy pillantást vet a városra, amelynek leghűségesebb fia volt, a szabad rónák szűz havára, amely alatt sarkad a jövő vetése, e ház halotti pompájára, amelyben po'gártársai tisztelete áll dízörseget ravatala körül, elandalodik a harangok sirató zugán s talán egy pillanatra vissza is fájdul a szíve, talán szeretne leszállni, hogy elállíthassa a hitves könnyét, akinek egész életét adta, de utolsó szivdobbanásával már nem tudott töle elköszönni s hogy a szárnyával megcirógathassa azokat, akiknek fejére nem nyugtathatta utolsó áldással apai kezét, de — Isten angyalai már sarkokra nyitották az aranykaput, a lélek meglibbeni szárnyát s már benne van az örökkévalóság káprázatában...

— Talán utolsó művésze a muló kispolgári világnak, talán utolsó kőcsagmadara a szegedi puszták haldokló költészetének, Cserzy Mihály, Isten veled.

Móra Ferenc költői bucsuztatója után Tonelli Sándor bucsuzott el Cserzy Mihálytól a kereskedelmi és iparkamara nevében. Kőrmendy Mátyás pedig az ipartestület utolsó üdvözlését akarta tolmácsolni, de a zokogás elfojtotta hangját és ajkáról csak néhány mondatfoszlány röpült el.

— Nem felejtünk el soha... Isten veled Cserzy Mihály...

A halál cselédei felemelték a koporsót és lassan levitték a rendőrk és a gyászoló tömeg sorfala között a Rudolf térre, a halottas kocsi, amely megindult és uszott a fekete emberitömeg felett, mint valami gyászhaló.

Az alsóvárosi temetőbe nagy tömeg kísérté ki Cserzy Mihályt. A halottat a nagykörut sarkán a ferencendi barátok vették át és ők szentelték meg a temető legfrissebb sírját is, amelybe dűbörögve hullottak a fagyos göröngyök, hogy eltakarják örökre az élők elől a halott Homokot.